

Niku Määttänen

18.2.2020

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle aiheesta Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2019

Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) raportti on mielestäni huolellinen arvio Suomen julkisen talouden tilanteesta ja nykyisen hallituksen finanssipolitiikkaa koskevista linjauksista ja suunnitelmista. Tehtävänsä mukaisesti VTV arvioi hallituksen finanssipolitiikkaa erityisesti suhteessa sitä koskeviin sopimuksiin ja lakeihin.

Raportin keskeiset johtopäätökset voi nähdäkseni tiivistää seuraavasti:

1. Nykyisen hallituksen ensimmäinen Julkisen talouden suunnitelma vastaa finanssipolitiikkaa koskevan lainsäädännön vaatimuksia. Suunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttaminen kuitenkin todennäköisesti edellyttää toimenpiteitä, joita hallitus ei ole vielä esittänyt.
2. Hallituksen finanssipolitiikka on vaalikauden alussa lievästi elvyttävää ja nykyisten talousennusteiden valossa myös hyvin lievästi myötäsyyllistä.
3. Hallitus pyrkii saavuttamaan julkisen talouden kestävyyttä koskevat tavoitteensa ennen kaikkea työllisyyttä lisäämällä ja julkisen palvelutuotannon tuottavuutta nostamalla. Työllisyyttä koskeva tavoite on mahdollista saavuttaa, mutta hallitus ei ole vielä esittänyt konkreettisia toimenpiteitä, jolla siihen pyritään. Palvelutuotannon tuottavuuden nostaminen on ennen kaikkea sote-uudistuksen onnistumisen varassa.
4. Suomi saattaa rikkoa kasvu- ja vakaussopimuksen ns. ennalta ehkäisevää osaa kuluvana vuonna. Tämä johtuu osin siitä, että hallitus kasvattaa julkisia menoja etupainotteisesti suhteessa verotulojen ennakoituun kasvuun.
5. Monet hallitusohjelmassa esitetyt tavoitteet edellyttävät verotusta koskevia muutoksia. Hallituksen ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa tai hallitusohjelmassa ei kuitenkaan juurikaan esitetä konkreettisia verotukseen liittyviä toimia. VTV suosittelee erityisesti erilaisten verotukien karsimista.

Näihin johtopäätöksiin on helppo yhtyä. Mielestäni Suomen julkisen talouden tärkein haaste on kuitenkin väestön ikääntymisen aiheuttama kestävyysvaje. Ilman merkittävää julkisten menojen supistamista tai tulojen kasvattamista nykypolitiikkaan verrattuna, julkinen velka suhteessa bkt:hen on ennusteiden valossa pitkällä aikavälillä pysyvästi kasvussa. Sopeutumistoimien lykkääminen kasvattaa riskiä, että finanssipolitiikkaa joudutaan valtionlainojen korkotason nousun takia kiristämään äkillisesti tilanteessa, jossa se on ihmisten hyvinvoinnin kannalta kaikkein haitallisinta. Erityisesti tätä taustaa vasten hallituksen finanssipolitiikkaa näyttää ongelmallisen löysältä.

En toisaalta pidä todennäköisenä, että julkiseen velkaan liittyvät riskit rajoittaisivat finanssipolitiikan liikkumavaraa lähivuosina tai edes vielä seuraavalla hallituskaudella. Kestävyysvajetta ei näin ollen tarvitse pienentää nopeasti. Siksi julkisen talouden heikkenemistä hallituskauden alussa voi ehkä pitää finanssipolitiikan kokonaisuuden kannalta jälkikäteen hyväksyttävänä, jos hallitus onnistuu työllisyyttä koskevissa tavoitteissaan hallituskauden loppuun mennessä ja saa aikaan sote-uudistuksen, jonka voi arvioida selvästi parantavan julkisen talouden kestävyyttä pidemmällä aikavälillä.